

**Fənn sillabusu**  
(işçi tədris proqramı)

**İxtisasın şifri və adı:** 6004008 - “Mühasibat”

**Fakültə:** İqtisadiyyat və idarəetmə

**Kafedra:** Maliyyə idarəetməsi və audit

**I. Fənn haqqında məlumat:**

**Fənnin adı:** S/f (Dövlət maliyyəsi) (Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin 03.10.2024-cü il tarixli 569/33/625F/2024 nömrəli əmri ilə nəşr hüququ (qrif) verilmişdir)

**Kodu:** İPFS-B10

**Tədris ili:** V (2026/2027) Semestr: IX (Payız)

**Tədris yükü:** Cəmi 60 saat: Auditoriya saati: 20 saat (10 saat mühazirə, 10 saat seminar)

**Tədris forması:** Qiyabi

**Tədris dili:** Azərbaycan dili

**AKTS üzrə kredit:** 6 kredit

**II. Müəllim haqqında məlumat:**

1. Hüseynli Nuran Mirəqil oğlu, baş müəllim

2. Mustafayev Vəqif Rəis oğlu, baş müəllim

Məsləhət günləri və saati:

1. Hüseynli N. I-V gün saat 15<sup>00</sup>-16<sup>00</sup>.

2. Mustafayev V. IV günlər 12<sup>00</sup>-13<sup>00</sup>

E-mail ünvanı:

1. nurangaga@yahoo.com

2. vaqif.mustafayev.1960@mail.ru

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Füzuli küç., 170-a

**III. Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:**

**Əsas ədəbiyyat**

1. Cihan Bulut, Elçin Süleymanov Dövlət maliyyəsi. Dərslik, Bakı 2013.
2. Xankişiyev B.A., Mirzəyev M.M. Dövlət maliyyəsi. Dərs vəsaiti. Bakı, 1998
3. N. Novruzov, X. Hüseynov “Maliyyə”. Dərslik. Bakı, 2007.
4. Cihan Bulut, E. Süleymanov. Dövlət maliyyəsi. Bakı, 2011.
5. Xankişiyev B.A., Mirzəyev M.M. Dövlət maliyyəsi. Dərs vəsaiti. Bakı, 1998.
6. S.Ş. Bədəlov. «Büdcə sistemi» Dərslik. Bakı, 2015.

**Əlavə ədəbiyyat**

7. Алехин, Б. И. Государственные финансы: учебник для вузов / Б. И. Алехин. — 2-е изд., перераб. и доп. Москва: Издательство Юрайт, 2024. — 189 с.
8. Берзон Н.И Государственные финансы: учебное пособие для вузов / под общей редакцией Н. И. Берзона. — 2-е изд., перераб. и доп. Москва: Издательство Юрайт, 2024.
9. Государственные финансы. Учебник для академического бакалавриата, Борис Алехин., ЛитРес, 2022
10. Государственные финансы : учебник для вузов / Б. И. Алехин. — Москва : Издательство Юрайт, 2021. — 184 с.

**IV. Prerekvizitlər:** Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa fənlərin tədris olunmasına zərurət yoxdur.

**V. Korekvizitlər:** Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənlərin tədris olunmasına zərurət yoxdur.

**VI. Fənnin təsviri və məqsədi:** Dövlət maliyyəsi dövlətin bu və ya digər formada iştirakçısı olduğu pul münasibətlərinin təşkili formasıdır. Dövlət maliyyəsi iqtisadi münasibətlərin məcmusudur, dövlətin öz orqanlarının saxlanması və özünəməxsus funksiyalarını yerinə yetirməsi üçün zəruri olan vəsaitlərin bölgüsü sistemidir.

Dövlət maliyyəsi, mərkəzləşdirilmiş (dövlət) maliyyəyə aid olan hissədə maliyyə sistemini özündə əks etdirir. Dövlət maliyyəsinin əsas məqsədi dövlətdən öz funksiyalarının həyata keçirilməsi üçün zəruri olan maliyyə vəsaitlərinin formalaşmasını və istifadəsini təmin etməkdir.

Bütün sosial və iqtisadi problemlərin həlli dövlət maliyyəsinin cəlb edilməsini tələb edir. Müəyyən vəzifələri yerinə yetirərək maliyyə resursları dövlətin müxtəlif səviyyələri və milli iqtisadiyyatın sektorları arasında yenidən bölüşdürülə bilər.

Dövlət maliyyəsi iki əsas formada olur. O, dövlət qurumunun büdcəsi kimi və büdcədən kənar fondlar kimi fəaliyyət göstərir. Dövlət qurumunun büdcəsi dövlətin müəyyən müddət ərzində gəlir və xərclərinin balansıdır. Əslində bu, dövlətin gəlir və xərclərini əks etdirən ən mühüm maliyyə sənədidir. Büdcədən kənar fondlar isə hakimiyyət orqanlarının müəyyən problemləri həll edərkən sərəncam verə biləcəyi vəsaitlər toplusudur. Büdcədən kənar fondların əsas məqsədi cəmiyyət üçün həyati əhəmiyyət kəsb edən məsələləri müstəqil maliyyə mənbələri ilə təmin etməkdir.

Dövlət maliyyə idarəçiliyi həmişə maliyyə münasibətlərinin qurulması üçün vahid metodları nəzərdə tutur. Onlar iqtisadi və sosial sahələrə təsir göstərmək, dövlətdə vahid maliyyə siyasətini həyata keçirmək üçün lazımdır.

"Dövlət maliyyəsi" fənninin tədrisinin əsas məqsədi tələbələrdə dövlət maliyyəsinin mahiyyəti, funksiyaları və iqtisadi sistemdə rolu haqqında fundamental nəzəri biliklərin formalaşdırılmasıdır. Fənn dövlət maliyyə siyasətinin əsas istiqamətlərini, dövlət büdcəsinin formalaşması və icrası mexanizmlərini, maliyyə nəzarətinin təşkili prinsiplərini və dövlət borcunun idarə olunması məsələlərini öyrənməyə yönəldilmişdir. Eyni zamanda, bu fənn tələbələrdə dövlət maliyyə resurslarının formalaşdırılması və istifadəsi üzrə analitik düşünmə və praktiki bacarıqların inkişaf etdirilməsini təmin edir.

**VII. Davamiyyətə verilən tələblər:** Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmaz, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

**VIII. Qiymətləndirmə:** Fənn üzrə tələbələrin biliyi 100 ballıq sistemlə qiymətləndirilir. Yeni tələbənin fənn üzrə toplaya biləcəyi balın maksimum miqdarı 100-ə bərabərdir. Bu balın yarısı (50 balı) "tələbənin semestr müddətində fəaliyyətinin nəticəsinə (cari qiymətləndirmə), digər yarısı isə (digər 50 balı) imtahanın nəticəsinə (aralıq qiymətləndirmə) görə verilir. Fənn üzrə cari qiymətləndirmənin nəticəsinə görə verilən maksimum 50 bala aşağıdakılar daxildir:

- 20 bal - seminar dərslərində fəaliyyətinə görə;
- 30 bal - kollokviumların nəticələrinə görə.

Qiymətləndirmə zamanı LDU-nun Elmi Şurasının 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır. İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir. İmtahan yazılı şəkildə aparılır və imtahan билетinə bir qayda olaraq fənn üzrə tədris olunan mövzulara aid 5 sual daxil edilir. Hər sual maksimum 10 bal olmaqla qiymətləndirilir (aşağıda qeyd olunan qiymət meyarına əsasən) ki, bu da toplamda fənn üzrə aralıq qiymətləndirmənin nəticəsinə görə verilən maksimum 50 balı təşkil edir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal - tələbə keçilmiş materialı dərinlən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir;
- 9 bal - tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun məzmununu tam aça bilər;
- 8 bal - tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal - tələbə keçilmiş materialı yaxşı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir;
- 6 bal - tələbənin cavabı əsasən düzgündür;
- 5 bal - tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir;
- 4 bal - tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal - tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1-2 bal - tələbənin mövzudan qismən xəbəri var;

– 0 bal - cavab yoxdur.

Tələbənin fənn üzrə aralıq qiymətləndirmə balının (imtahanda topladığı balın) miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin fənn üzrə aralıq qiymətləndirmə balı cari qiymətləndirmə balına (semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala) əlavə olunmur. Fənn üzrə cari və aralıq qiymətləndirmənin ümumi nəticəsinə görə tələbənin biliyi yekun olaraq aşağıdakı kimi qiymətləndirilir:

| Bal aralığı (göstərilən ballar daxil olmaqla) | Hərflə işarəsi | Sözlə yazılışı |
|-----------------------------------------------|----------------|----------------|
| 91-100 bal                                    | A              | əla            |
| 81-90 bal                                     | B              | çox yaxşı      |
| 71-80 bal                                     | C              | yaxşı          |
| 61-70 bal                                     | D              | kafi           |
| 51-60 bal                                     | E              | qənaətbəxş     |
| 51-baldan aşağı                               | F              | qeyri-kafi     |

#### IX. Davranış qaydalarının pozulması:

Tələbə Universitetin Daxili intizam qaydalarını pozduqda onun barəsində mövcud qanunvericilik çərçivəsində müvafiq tədbir görülməkdir

X. Təqvim mövzu planı: Mühazirə: 10 saat; Seminar 10 saat. Cəmi: 20 saat.

| № | Tədris olunan mövzuların məzmunu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Saat     |         | Tarix |
|---|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|---------|-------|
|   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Mühazirə | Seminar |       |
| 1 | <b>Mövzu № 1. Fənnin predmeti</b><br><b>Plan:</b> <ol style="list-style-type: none"> <li>Dövlət maliyyəsi fənninin məqsədi, predmeti və metodu</li> <li>Mərkəzləşdirilmiş maliyyə resursları</li> <li>Dövlət maliyyəsinin əsas prinsipləri, funksiyaları və tərkibi</li> <li>Dövlət gəlirlərinin formalaşması metodları</li> <li>Dövlət xərclərinin iqtisadiyyatın maliyyə tənzimlənməsində rolu</li> </ol> <b>Mənbə:</b> [Mühazirə materialları; 1-10]                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | 2        | 2       |       |
| 2 | <b>Mövzu № 2. Dövlət maliyyə siyasəti və maliyyə sistemi</b><br><b>Plan:</b> <ol style="list-style-type: none"> <li>Maliyyə siyasətinin mahiyyəti</li> <li>Maliyyə siyasətinin hədəfləri, vasitələri</li> <li>Dövlətin maliyyə siyasətinin məzmunu və formalaşmasının ümumi prinsipləri</li> <li>Vergi siyasətinin məqsədi və tipləri</li> <li>Fiskal siyasət, onun alətləri, tipləri və növləri</li> <li>Maliyyə sisteminin mahiyyəti və Azərbaycan Respublikasının maliyyə sistemi</li> <li>Dövlət maliyyəsinin tərkib hissəsi kimi dövlət büdcəsi, onun funksiyaları və prinsipləri</li> <li>Dövlət maliyyəsinin tərkib hissəsi kimi dövlət krediti, onun funksiyaları və prinsipləri</li> <li>Dövlət maliyyəsinin tərkib hissəsi kimi büdcədənəkar fondlar, onun mahiyyəti, əhəmiyyəti və formalaşdırılması metodları</li> </ol> <b>Mənbə:</b> [Mühazirə materialları; 1-10] | 2        | 2       |       |
| 3 | <b>Mövzu № 3. Dövlət maliyyəsinin idarə edilməsi və dövlət maliyyə nəzarəti</b><br><b>Plan:</b> <ol style="list-style-type: none"> <li>Dövlət maliyyəsinin idarə edilməsinin mahiyyəti,</li> </ol>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | 2        | 2       |       |

|              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                |                |  |
|--------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|----------------|--|
|              | <p>metodları və maliyyənin dövlət idarəetmə orqanları sistemi</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>2. Maliyyənin idarə edilməsi mexanizmi</li> <li>3. Dövlət maliyyə nəzarətinin mahiyyəti və zəruriliyi</li> <li>4. Maliyyə nəzarətinin növləri, formaları və metodları</li> </ol> <p><b>Mənbə:</b> [Mühazirə materialları; 1-10]</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                |                |  |
| 4            | <p><b>Mövzu № 4.</b> Azərbaycan Respublikasının büdcə sistemi və büdcə prosesinin təşkili əsasları</p> <p><b>Plan:</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Dövlət büdcəsinin əsas əlamətləri</li> <li>2. Büdcə quruculuğu və büdcə hüququ</li> <li>3. Azərbaycan Respublikasının büdcə sisteminin təsnifatı</li> <li>4. Büdcələrarası münasibətlər, büdcələrin tənzimlənməsi</li> <li>5. Büdcə prosesinin təşkili prinsipləri və büdcə vəsaitlinin sərəncamçıları</li> <li>6. Büdcə layihəsinin müzakirəsi və təsdiqi</li> <li>7. Dövlət büdcəsinin icrası və büdcə icrası üzərində maliyyə nəzarəti</li> </ol> <p><b>Mənbə:</b> [Mühazirə materialları; 1-10]</p> | 2              | 2              |  |
| 5            | <p><b>Mövzu № 5.</b> Azərbaycan Respublikasının dövlət büdcəsinin gəlirləri və xərcləri sistemi</p> <p><b>Plan:</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Dövlət büdcəsinin gəlirlər sisteminin mahiyyəti</li> <li>2. Dövlət büdcəsinin gəlirlərinin tərkibi və quruluşu</li> <li>3. Büdcə xərclərinin təsnifatı</li> <li>4. Büdcədən maliyyələşmə prinsipləri və formaları</li> <li>5. Xərc smetası və xərc norması</li> </ol> <p><b>Mənbə:</b> [Mühazirə materialları; 1-10]</p>                                                                                                                                                                                   | 2              | 2              |  |
| <b>Cəmi:</b> |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | <b>10 saat</b> | <b>10 saat</b> |  |

**XI. Fənn üzrə tələblər:** Tələbə dövlət maliyyəsinin nəzəri və praktik əsaslarını mənimsəməli, mühazirə və seminar məşğələlərində fəal iştirak etməli, müstəqil tapşırıqları vaxtında yerinə yetirməli, kollokvium və imtahanlarda iştirak etməli, dövlət maliyyəsi, büdcə sistemi, fiskal siyasət və maliyyə nəzarəti üzrə bilik və bacarıqlara yiyələnməli, akademik etika və universitetin daxili intizam qaydalarına riayət etməlidir.

**XII. Fənnin tədrisi üçün nəzərdə tutulan tədris və öyrənmə metodları:**

- mühazirə, seminar, praktiki tapşırıqlar;
- təqdimat və müzakirə;
- debat;
- müstəqil iş/araşdırma.

**XIII. Fənn üzrə təlim nəticələri:**

- İctimai və fərdi tələbatların qarşılanması, iqtisadiyyatda kənar effektlər çərçivəsində dövlətin iqtisadi subyekti kimi fəaliyyətlərini əsaslandırmaq bacarığına;
- Dövlət gəlir və xərclərinin növləri, təsnifatı, iqtisadiyyata təsirlərini müəyyənləşdirmək və təhlil etmək bacarığına;
- Vergitumaya dair nəzəri biliklərdən istifadə etməklə vergi sistemi və vergi siyasətini təhlil etmək bacarığına;
- Dövlət büdcəsi, büdcə sistemi və büdcədən kənar fondları haqqında biliklərə malik olmaq, büdcə prosesini bilmək və büdcə hesabatlarını təhlil etmək bacarığına;
- Dövlət borcları, onların təsnifatı və iqtisadiyyata təsirlərini təhlil etməyi bacarığına;
- Dövlətin iqtisadi məqsədləri istiqamətində aparılan fiskal siyasəti təhlil etmək bacarığına.

**XIV. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:**

**XV. Kollektiv sualları:**

1. Dövlət maliyyəsi fənninin məqsədi, predmeti və metodu

1. Dövlət maliyyəsinin əsas prinsipləri, funksiyaları və tərkibi
2. Dövlətin maliyyə siyasətinin məzmunu və formalaşmasının ümumi prinsipləri
3. Maliyyə sisteminin mahiyyəti və Azərbaycan Respublikasının maliyyə sistemi
4. Dövlət maliyyəsinin idarə edilməsinin mahiyyəti, metodları və maliyyənin dövlət idarəetmə orqanları sistemi
5. Dövlət maliyyə nəzarətinin mahiyyəti və zəruriliyi
6. Azərbaycan Respublikasının büdcə sisteminin təsnifatı
7. Dövlət büdcəsinin icrası və büdcə icrası üzərində maliyyə nəzarəti
8. Dövlət büdcəsinin gəlirlər sisteminin mahiyyəti
9. Dövlət büdcəsinin gəlirlərinin tərkibi və quruluşu

#### XVI. İmtahan sualları:

1. Dövlət maliyyəsi fənninin məqsədi, predmeti və metodu
2. Mərkəzləşdirilmiş maliyyə resursları
3. Dövlət maliyyəsinin əsas prinsipləri, funksiyaları və tərkibi
4. Dövlət gəlirlərinin formalaşması metodları
5. Dövlət xərclərinin iqtisadiyyatın maliyyə tənzimlənməsində rolu
6. Maliyyə siyasətinin mahiyyəti
7. Maliyyə siyasətinin hədəfləri, vasitələri
8. Dövlətin maliyyə siyasətinin məzmunu və formalaşmasının ümumi prinsipləri
9. Vergi siyasətinin məqsədi və tipləri
10. Fiskal siyasət, onun alətləri, tipləri və növləri
11. Maliyyə sisteminin mahiyyəti və Azərbaycan Respublikasının maliyyə sistemi
12. Dövlət maliyyəsinin tərkib hissəsi kimi dövlət büdcəsi, onun funksiyaları və prinsipləri
13. Dövlət maliyyəsinin tərkib hissəsi kimi dövlət krediti, onun funksiyaları və prinsipləri
14. Dövlət maliyyəsinin tərkib hissəsi kimi büdcədən kənar fondlar, onun mahiyyəti, əhəmiyyəti və formalaşdırılması metodları
15. Dövlət maliyyəsinin idarə edilməsinin mahiyyəti, metodları və maliyyənin dövlət idarəetmə orqanları sistemi
16. Maliyyənin idarə edilməsi mexanizmi
17. Dövlət maliyyə nəzarətinin mahiyyəti və zəruriliyi
18. Maliyyə nəzarətinin növləri, formaları və metodları
19. Dövlət büdcəsinin əsas əlamətləri
20. Büdcə quruculuğu və büdcə hüququ
21. Azərbaycan Respublikasının büdcə sisteminin təsnifatı
22. Büdcələrarası münasibətlər, büdcələrin tənzimlənməsi
23. Büdcə prosesinin təşkili prinsipləri və büdcə vəsaitlinin sərəncamçıları
24. Büdcə layihəsinin müzakirəsi və təsdiqi
25. Dövlət büdcəsinin icrası və büdcə icrası üzərində maliyyə nəzarəti
26. Dövlət büdcəsinin gəlirlər sisteminin mahiyyəti
27. Dövlət büdcəsinin gəlirlərinin tərkibi və quruluşu
28. Büdcə xərclərinin təsnifatı
29. Büdcədən maliyyələşmə prinsipləri və formaları
30. Xərc smetası və xərc norması

S/f (Dövlət maliyyəsi) fənninin sillabusu 6004008 – "Mühasibat" ixtisasının təhsil proqramı, tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.

Sillabus "Maliyyə idarəetməsi və audit" kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq olunmuşdur ("02" "06" 2026-cı il "20" sayılı iclas protokolu).

Mühazirə üzrə fənn müəllimi:

b/m. Nuran Hüseynli

Seminar üzrə fənn müəllimi:

b/m. Vaqif Mustafayev

Kafedra müdiri:

dos. Əlixan Bədəlov